

Vuletić-Vukasović, Vid. 1934a. "Prizrijevanje". *Srpski etnografski zbornik* 50 (*Rasprave i građa* 1):155-195.

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena 29, 2:207-212

The manuscripts mentioned in the text (with the MS abbreviation) are kept at the Institute of Ethnology and Folklore Research in Zagreb.

TRAGOVİ KONAVOSKOGA PRIČANJA

SAŽETAK

Članak opisuje pripovjedačice i pripovjedače i njihove priče prikupljene 1954. i 1961. godine u Konavlima, području južno od Dubrovnika, kraju temeljito razorenom u posljednjem ratu god. 1991. i 1992. Prikazi tih priča dopunjeni su onima iz rukopisne zbirke 19. st. što ih je za pravnoga povjesničara Balda Bogišića u tom istom kraju prikupila njegova sestra uz još jednu suradnicu.

Iznosi se kraći pregled konavoskih priča od ranoga srednjeg vijeka nadalje (lokalizirani mit o Kadmu i Harmoniji, legenda o sv. Hilarionu i dr.). Zatim se uspoređuju prošlostoljetni zapisi s onima iz našega stoljeća i ustanovljuju razlike: uzmicanje čudesnih bajki s istim protagonistima, ali se odnos prema tim sadržajima izmijenio. Nekadašnje vjerovanje u istinitost nadnaravnih događaja ustupilo je mjesto atraktivnosti neobičnoga, slobodnijemu fabuliranju te privlačnosti zavičajnoga ozračja. Razmatra se poznata mediteranska predaja o vješticama koje su u jednoj noći otplovile u daleku prekomorsku zemlju i vratile se, ali su sutradan otkrivene po donesenome egzotičnom plodu — što je od nekadašnjega stravična vjerovanja poprimilo obilježje pustolovne priče.

Riječ je o području dijelom obilježenoj morskom obalom, a dijelom svojim zaledem u krševitu kamenu — što oboje pripada mediteranskom prostoru. Vilinske se pećine, široko rasute po konavoskom kamenjaru, opisuju prema kazivanju osoba iz okolice, koje su ih vidjele ili su o tome slušale: vide se vilinske police, stolovi, sjedalice, korita, posude, stope... Priča se o susretima s vilama, o *tintilinama* (umrloj nekrštenoj djeci), *lorcima*, *tencima* (noćnim strašilima, mrtvima), koji se javljaju u obliku životinje ili kakva predmeta na putu, zatim o misama i procesijama mrtvih, o Grcima što se vraćaju po svoje davno zakopano blago — svaki put sve ugrađeno u poznate lokalne prostore. Fenomeni prirode na krškom poroznom tlu, kao što su neobične kamene figure i rijeke ponornice, okruženi su pričama o svome postanku. Cilj je članka predočiti taj krajolik u projekciji svojih predaja, istisnutih novijim zbivanjima, poglavito nedavnim ratom.

Ključne riječi: hrvatska usmena književnost, usmena proza, Konavle